

Na osnovu člana 6 stav 1 tačka 9 i člana 118 stav 2 Zakona o vazдушnom saobraćaju („Službeni list CG”, broj 30/12), uz saglasnost Ministarstva saobraćaja i pomorstva, Agencija za civilno vazduhoplovstvo, donijela je

PRAVILNIK O ZAHTJEVIMA ZA AUTOMATSKE SISTEME ZA RAZMJENU PODATAKA O LETU U SVRHU NAJAVE, KOORDINACIJE I PRIMOPREDAJE LETOVA IZMEĐU JEDINICA KONTROLE LETENJA

Član 1

Ovim pravilnikom se utvrđuju uslovi koje mora da ispunjava sistem koji se koristi za automatsku razmjenu podataka o letu radi najave, koordinacije i primopredaje letova između jedinica kontrole letenja i civilno-vojne koordinacije. Ovaj pravilnik se primjenjuje na sisteme za obradu podataka o letu koje koriste jedinice kontrole letenja koje pružaju usluge opštem vazдушnom saobraćaju i na sisteme za razmjenu podataka o letu koji podržavaju procese koordinacije između jedinica za pružanje usluga u vazдушnom saobraćaju i jedinica za kontrolu vojnog letenja. Ovaj pravilnik se ne primjenjuje na razmjenu podataka o letu između jedinica kontrole letenja, koje koriste sisteme za obradu podataka o letu iz stava 2 ovog člana, za koje su podaci o letu sinhronizovani korišćenjem jedinstvenog sistema.

Član 2

Ovim pravilnikom se, uz prilagođavanje pravu Crne Gore, preuzima:

- Uredba Komisije (EZ) br. 1032/2006 od 6. jula 2006. godine koja utvrđuje zahtjeve za automatske sisteme za razmjenu podataka o letu u svrhu najave, koordinacije i primopredaje letova između jedinica kontrole letenja, koja je data u Prilogu 1 ovog pravilnika, i
- Uredba Komisije (EZ-a) br. 30/2009 od 16. januara 2009. godine kojom je izmijenjena i dopunjena Uredba (EZ-a) br. 1032/2006 u odnosu na zahtjeve za automatske sisteme za razmjenu podataka o letu koji podržavaju data link usluge, koja je data u Prilogu 2 ovog pravilnika.

Član 3

Izrazi upotrijebljeni u ovom pravilniku imaju sljedeća značenja:

- 1) **ECAA Sporazum** je Multilateralni sporazum između Evropske zajednice i njenih država članica i Republike Albanije, Bosne i Hercegovine, Republike Bugarske, Republike Hrvatske, Bivše Jugoslovenske Republike Makedonije, Republike Island, Republike Crne Gore, Kraljevine Norveške, Rumunije, Republike Srbije i Misije privremene uprave Ujedinjenih nacija na Kosovu (u skladu sa Rezolucijom Savjeta bezbjednosti UN 1244 od 10. juna 1999. godine) o uspostavljanju Zajedničkog evropskog vazduhoplovnog područja;
  - 2) **Zajednica, propisi Zajednice, Ugovor o osnivanju Evropske zajednice, Službeni glasnik Evropske zajednice i države članice** tumače se u skladu sa tačkama 2 i 3 Aneksa II ECAA Sporazuma;
  - 3) **ICAO** (International Civil Aviation Organization) je Međunarodna organizacija civilnog vazduhoplovstva;
  - 4) **Nacionalna vazduhoplovna vlast, nadležni organ, nadležni organ države članice, nacionalni nadzorni organ ili nadležna vlast** tumače se, kad je to primjenljivo, kao Agencija za civilno vazduhoplovstvo;
  - 5) **Uredba (EZ) br. 549/2004** je Uredba Evropskog parlamenta i Savjeta (EZ) br. 549/2004 od 10. marta 2004. godine o utvrđivanju okvira za formiranje Jedinstvenog evropskog neba (Okvirna uredba), koja je preuzeta Pravilnikom o utvrđivanju okvira za formiranje jedinstvenog evropskog neba i poboljšanju efikasnosti i održivosti evropskog vazduhoplovnog sistema („Službeni list CG”, broj 22/13);
  - 6) **Uredba (EZ) br. 552/2004** je Uredba Evropskog parlamenta i Savjeta (EZ) br. 552/2004 od 10. marta 2004. godine o interoperabilnosti Evropske mreže upravljanja vazдушnim saobraćajem (Uredba o interoperabilnosti), koja je preuzeta Pravilnikom o interoperabilnosti evropske mreže za upravljanje vazдушnim saobraćajem i poboljšanju efikasnosti i održivosti evropskog vazduhoplovnog sistema (Sl.l. CG br. 22/2013);
  - 7) **Data link** je veza za prenos podataka za Jedinstveno evropsko nebo. Data link je način da se između zemlje i vazduhoplova komunicira i razmjenom tekstualnih poruka, pored komunikacije glasom.
  - 8) **Data link usluga** je usluga veza za prenos podataka za Jedinstveno evropsko nebo.
- Ostali izrazi koji se koriste u ovom pravilniku imaju značenje koje je navedeno u članu 2, Priloga 1 ovog pravilnika.

Član 4

Ovaj pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom listu Crne Gore”.

DIREKTOR
Dragan Đurović

Broj: 01/2-810/3-14
Podgorica, 20.06.2014. godine

**Uredba Komisije (EZ) br. 1032/2006 od 6. jula 2006. godine
koja utvrđuje zahtjeve za automatske sisteme za razmjenu podataka o letu u svrhu najave, koordinacije i
primopredaje letova između jedinica kontrole letenja**

Predmet i oblast primjene

Član 1

1. Ova Uredba utvrđuje zahtjeve za automatsku razmjenu podataka o letu radi najave, koordinacije i primopredaje letova između jedinica kontrole letenja i radi civilno-vojne koordinacije.
2. Ova Uredba se primjenjuje na:
  - (a) sisteme za obradu podataka o letu koje koriste jedinice kontrole letenja koje pružaju usluge opštem vazдушnom saobraćaju;
  - (b) sisteme za razmjenu podataka o letu koji podržavaju procese koordinacije između jedinica za pružanje usluga u vazдушnom saobraćaju i jedinica za kontrolu vojnog letenja.
3. Ova Uredba se ne primjenjuje na razmjenu podataka o letu između jedinica kontrole letenja koje koriste sisteme za obradu podataka o letu navedene u stavu 2 ovog člana, za koje su podaci o letu, na koje se odnosi ova uredba, sinhronizovani korišćenjem jedinstvenog sistema.

Definicije

Član 2

1. Za potrebe ove Uredbe primjenjuju se definicije navedene u Uredbi (EZ) br. 549/2004.
2. Pored definicija iz stava 1 ovog člana primjenjuju se i sljedeće definicije:
  - 1) *najava* je prenos podataka od strane jedinice koja predaje kontrolu nad letom da bi se ažurirao sistem jedinice koja prihvata kontrolu nad letom radi pripreme za koordinaciju;
  - 2) *koordinacija* je koordinacija između jedinica kontrole letenja o planiranom prelasku letova preko zajedničke granice, da bi se osigurala sigurnost letenja;
  - 3) *jedinica kontrole letenja* (u daljem tekstu: *ATC* jedinica) znači različito; to je centar oblasne kontrole letenja, jedinica prilazne kontrole letenja ili aerodromska kontrola letenja;
  - 4) *civilno-vojna koordinacija* je koordinacija između civilne i vojne strane, koje su ovlašćene da donose odluke i dogovaraju se o toku aktivnosti;
  - 5) *sistem za obradu podataka o letu* je dio sistema kontrole letenja koji prima, automatski obrađuje i distribuira na radne pozicije u jedinicama kontrole letenja podatke o planovima leta i druge poruke s tim u vezi;
  - 6) *jedinica za pružanje usluga u vazдушnom saobraćaju* (u daljem tekstu: *ATS* jedinica) je civilna ili vojna jedinica koja je odgovorna za pružanje usluga u vazдушnom saobraćaju;
  - 7) *jedinica za kontrolu vojnog letenja* je bilo koja fiksna ili pokretna vojna jedinica koja upravlja vojnim vazдушnim saobraćajem i/ili vrši druge aktivnosti za koje je, zbog njihove specifične prirode, moguće zahtjevati da se vazdušni prostor rezerviša ili ograniči;
  - 8) *jedinica kontrole letenja koja predaje saobraćaj* je jedinica kontrole letenja koja je u procesu prenosa odgovornosti za pružanje usluge kontrole letenja sljedećoj *ATC* jedinici na ruti leta vazduhoplova;
  - 9) *jedinica kontrole letenja koja prima saobraćaj* je jedinica kontrole letenja koja prima podatke;
  - 10) *granica* je horizontalna ili vertikalna ravan koja razgraničava vazdušni prostor u kome *ATC* jedinica pruža usluge u vazдушnom saobraćaju;
  - 11) *centar oblasne kontrole letenja* (u daljem tekstu: *ACC*) je jedinica koja pruža usluge kontrole letenja kontrolisanim letovima u kontrolisanim oblastima koje su u njenoj nadležnosti;
  - 12) *radna pozicija* su namještaj i tehnička oprema na mjestu na kojem osoblje koje pruža usluge u vazдушnom saobraćaju obavlja zadatke povezane s njegovim poslom;
  - 13) *plan leta* su određene informacije koje se dostavljaju jedinicama za pružanje usluga u vazдушnom saobraćaju, a odnose se na planirani let ili dio leta vazduhoplova;
  - 14) *upozorenje* je poruka koja se prikazuje na radnoj poziciji kada ne uspije automatski proces koordinacije;
  - 15) *predviđeni podaci* su tačka koordinacije, predviđeno vrijeme i predviđeni nivo leta vazduhoplova na tački koordinacije;
  - 16) *sekundarni nadzorni radar* (u daljem tekstu: *SSR*) je nadzorni radar koji koristi predajnike/prijemnike i transpondere;
  - 17) *sporazum o koordinaciji* je sporazum između dvije susjedne *ATC* jedinice koji određuje kako se njihove posebne *ATC* odgovornosti koordiniraju;
  - 18) *tačka primopredaje* je tačka na putanji leta vazduhoplova na kojoj se odgovornost za pružanje usluga u vazдушnom saobraćaju prenosi sa jedne *ATC* jedinice na drugu;
  - 19) *podaci za koordinaciju* su podaci od interesa za operativno osoblje u vezi sa procesima najave, koordinacije i primopredaje letova i procesima civilno-vojne koordinacije;
  - 20) *nivo leta u primopredaji* je nivo leta dogovoren tokom koordinacije, ako se

radi o letenju na istom nivou ili odobreni nivo leta do koga se let nastavlja ako se penje ili ponire na tački primopredaje;

21) *jedinica kontrole letenja koja prihvata saobraćaj* je jedinica kontrole letenja koja sljedeća prihvata kontrolu nad vazduhoplovom;

22) *tačka koordinacije* (u daljem tekstu: *COP*) je tačka na granici ili u okolini granice koju *ATC* jedinice koriste i navode u procesu koordinacije;

23) *jedinica koja prima najavu* je *ATC* jedinica koja prima informaciju najave;

24) *korelacija* je proces povezivanja podataka o planu leta sa radarskim tragom istog leta;

25) *prepuštanje* je saglasnost kontrolora koji predaje vazduhoplov da kontrolor jedinice kontrole letenja koja prihvata saobraćaj izdaje instrukcije kontrole vazduhoplovu prije prelaska tačke primopredaje;

26) *raspoloživost* je stepen do koga su sistem ili komponenta operativni i dostupni kad su potrebni za korišćenje;

27) *pouzdanost* je vjerovatnoća da instalacije na zemlji rade u okviru određenih granica tolerancije.

Zahtjevi u pogledu interoperabilnosti i performansi

Član 3

1. Pružaoci usluga u vazdušnoj plovidbi moraju da obezbijede da sistemi navedeni u članu 1 stav 2(a) ove uredbe koje koriste *ACC* budu u skladu sa zahtjevima u pogledu interoperabilnosti i performansi iz Aneksa I ove uredbe, djelovi A i B.
2. Pružaoci usluga u vazdušnoj plovidbi koji su u svojim sporazumima o koordinaciji naveli da će primijeniti procese najave, početne koordinacije, ispravke koordinacije, poništavanja koordinacije, osnovnih podataka o letu ili promjene osnovnih podataka o letu između *ATC* jedinica koje nisu *ACC*, moraju da obezbijede da sistemi navedeni u članu 1 stav 2(a) ove uredbe budu u skladu sa zahtjevima u pogledu interoperabilnosti i performansi iz Aneksa I ove uredbe, djelovi A i B.
3. Pružaoci usluga u vazdušnoj plovidbi koji su u svojim sporazumima o koordinaciji naveli da će primijeniti procese predpoletne najave i koordinacije, promjenu frekvencije ili manuelno preuzimanje koomunikacije moraju da obezbijede da sistemi navedeni u članu 1 stav 2(a) ove uredbe budu u skladu sa zahtjevima u pogledu interoperabilnosti i performansi iz Aneksa I ove uredbe, djelovi A i C.
4. Države članice moraju da obezbijede da sistemi navedeni u članu 1 stav 2(b) ove uredbe budu u skladu sa zahtjevima u pogledu interoperabilnosti i performansi iz Aneksa I ove uredbe, djelovi A i B, u odnosu na proces osnovnih podataka o letu i proces promjene osnovnih podataka o letu.
5. Ako su jedinice za pružanje usluga u vazdušnom saobraćaju i jedinice za kontrolu vojnog letenja uvele procese najave namjere prolaska, zahtjeva za odobrenje prolaska, kontrapredloga za prolazak ili otkazivanje prolaska između sistema navedenih u članu 1 stav 2(b) ove uredbe, države članice moraju da obezbijede da ti sistemi budu u skladu sa zahtjevima u pogledu interoperabilnosti i performansi iz Aneksa I ove uredbe, djelovi A i C.

Zahtjevi u pogledu kvaliteta usluga

Član 4

1. Pružaoci usluga u vazdušnoj plovidbi moraju da obezbijede da sistemi navedeni u članu 1 stav 2(a) ove uredbe budu u skladu sa zahtjevima u pogledu kvaliteta usluga iz Aneksa II ove uredbe.
2. Države članice moraju da obezbijede da sistemi navedeni u članu 1 stav 2(b) budu u skladu sa zahtjevima u pogledu kvaliteta usluga iz Aneksa II ove uredbe.

Pridruženi postupci

Član 5

1. Za let koji je predmet početne koordinacije, dogovoreni uslovi primopredaje su operativno obavezujući za obe *ATC* jedinice, izuzev ako se koordinacija poništi ili ispravi.
2. Za let koji je predmet ispravke koordinacije, dogovoreni uslovi primopredaje su operativno obavezujući za obe *ATC* jedinice, izuzev ako se koordinacija poništi ili naknadno ispravi.
3. Kada završetak procesa ispravke koordinacije ili poništavanja koordinacije nije potvrđen u skladu sa primjenjivim zahtjevima u pogledu kvaliteta usluga, jedinica kontrole letenja koja predaje saobraćaj mora da inicira verbalnu koordinaciju.

Zahtjevi u pogledu sigurnosti

Član 6

Države članice moraju da preduzmu neophodne mjere da obezbijede da svakoj promjeni postojećih automatskih sistema za razmjenu podataka o letu na koje se odnosi ova uredba ili uvođenju novih sistema prethodi sigurnosna procjena, uključujući identifikaciju opasnosti, procjenu i umanjenje rizika, koju sprovode zainteresovane strane.

Tokom ove sigurnosne procjene, sigurnosni zahtjevi iz Aneksa III ove uredbe moraju da budu uzeti u obzir kao

minimum.

Usaglašenost ili pogodnost za upotrebu sastavnih elemenata

Član 7

Prije izdavanja EZ deklaracije o usaglašenosti ili pogodnosti za upotrebu, koja je navedena u članu 5 Uredbe (EZ) br. 552/2004, proizvođači sastavnih elemenata sistema navedenih u članu 1 stav 2(a) i (b) ove uredbe moraju da procijene usaglašenost ili pogodnost za upotrebu ovih sastavnih elemenata, shodno zahtjevima utvrđenim u skladu sa Aneksom IV ove uredbe, Dio A.

Verifikacija sistema

Član 8

1. Pružaoci usluga u vazdušnoj plovidbi koji mogu da pokažu da ispunjavaju uslove iz Aneksa V ove uredbe moraju da sprovedu verifikaciju sistema navedenih u članu 1 stav 2(a) ove uredbe, u skladu sa zahtjevima iz Aneksa IV ove uredbe, Dio B.
2. Pružaoci usluga u vazdušnoj plovidbi koji ne mogu da pokažu da ispunjavaju uslove iz Aneksa V ove uredbe moraju angažovati imenovano tijelo da izvrši verifikaciju sistema iz člana 1 stav 2(a) ove uredbe. Ta verifikacija mora da bude sprovedena u skladu sa zahtjevima iz Aneksa IV ove uredbe, Dio C.
3. Države članice moraju da obezbijede da verifikacija sistema iz člana 1 stav 2(a) ove uredbe pokazuje usaglašenost tih sistema sa zahtjevima iz ove uredbe u pogledu interoperabilnosti i performansi, u pogledu kvaliteta usluga i u pogledu sigurnosti.

Usaglašenost

Član 9

Države članice moraju da preduzmu neophodne mjere da obezbijede usaglašenost sa ovom uredbom.

Tranzicioni aranžmani

Član 10

1. Tranzicioni aranžmani navedeni u članu 10 stav 1. Uredbe (EZ) br. 552/2004 se primjenjuju na sisteme Evropske mreže za upravljanje vazdušnim saobraćajem (u daljem tekstu: *EATMN*) navedene u članu 1 stav 2. ove uredbe, od stupanja na snagu ove uredbe, u pogledu procesa najave i početne koordinacije. Oni se primjenjuju na *EATMN* sisteme od 1. januara 2009. godine u pogledu procesa ispravke koordinacije, poništavanja koordinacije, osnovnih podataka o letu i promjene osnovnih podataka o letu.
2. Tranzicioni aranžmani navedeni u članu 10 stav 2 Uredbe (EZ) br. 552/2004 se primjenjuju na sisteme navedene u članu 1 stav 2 ove uredbe od 31. decembra 2012. godine.

Stupanje na snagu

Član 11

Ova uredba stupa na snagu 20. dana od dana objavljivanja u Službenom listu Evropske unije. Primjenjuje se od 1. januara 2009. godine na sve *EATMN* sisteme navedene u članu 2 stav 1 ove uredbe u pogledu procesa ispravke koordinacije, poništavanja koordinacije, osnovnih podataka o letu i promjene osnovnih podataka o letu. Primjenjuje se od 31. decembra 2012. godine na sve *EATMN* sisteme navedene u članu 2 stav 1 ove uredbe koji su operativni do tog dana. Ova uredba je obavezujuća u cjelini i direktno se primjenjuje u svim državama članicama.

ANEKS I

Zahtjevi u pogledu interoperabilnosti i performansi (navedeni u članu 3 ove uredbe)

DIO A: OPŠTI ZAHTJEVI

1. ZAHTJEVI U POGLEDU SISTEMA

- 1.1. Sistem mora da pruži sve informacije potrebne za prikaz, obradu i objedinjavanje informacija koje sistem razmjenjuje u navedenim procesima.
- 1.2. Sistem mora da bude u stanju da automatski prima, čuva, obrađuje, izvodi i dostavlja na prikaz i prosleđuje informacije o letu koje se odnose na procese najave, koordinacije i primopredaje, kao i procese civilno-vojne koordinacije.
- 1.3. Sistem mora da izda upozorenje kada se na opremi za razmjenu informacija otkriju otkazi ili nepravilnosti.
- 1.4. Sistem mora da bude u stanju da pruži upozorenja u vezi razmjene informacija među sistemima na radnim pozicijama na koje se odnose.
- 1.5. Sistem mora da pruža mogućnost *ATC* osoblju da promjeni informacije o letu koje se odnose na procese.
- 1.6. Sistem mora da bude u stanju da *ATC* osoblju pruži informaciju o statusu relevantnih preseca razmjena informacija među sistemima.

2. SNIMANJE PODATAKA KOJE SISTEMI RAZMJENJUJU

- 2.1. Pružalac usluga u vazdušnoj plovitbi mora da snima podatke koje sistem razmjenjuje, na način koji omogućava pretraživanje i prikaz snimljenih podataka.

DIO B: ZAHTJEVI KOJI SE ODOSE NA OBAVEZNE PROCESSE KOJI MORAJU BITI PODRŽANI PRI RAZMJENI INFORMACIJA MEĐU SISTEMIMA

1. NAJAVA

1.1. Podaci o letu

- 1.1.1. Informacije koje su predmet procesa najave moraju, kao minimum, da obuhvataju:

- identifikaciju vazduhoplova;
- *SSR* mod i kod (ako je dostupan);
- aerodrom odlaska;
- podatke o procijenjenim vrijednostima;
- aerodrom odredišta;
- broj i tip vazduhoplova;
- vrstu leta;
- status i mogućnosti opreme.

- 1.1.2. Sadržaj „statusa i mogućnosti opreme” mora, kao minimum, da obuhvati mogućnosti za smanjenim minimumom za vertikalno razdvajanje (u daljem tekstu: *RVSM, reduced vertical separation minima*) i mogućnost 8.33 *KHz*.

- 1.1.3. Informacija o „statusu i mogućnostima opreme” može da sadrži i druge elemente, u skladu sa sporazumima o koordinaciji.

1.2. Pravila primjene

- 1.2.1. Proces najave se mora sprovoditi najmanje jednom za svaki podoban let za koji je planirano da preleti granicu, osim ako je let predmet procesa predpoletne najave i koordinacije.

- 1.2.2. Kriterijumi koje letovi treba da ispune kako bi bili podobni za najavu za prelet preko granice moraju da budu u skladu sa sporazumima o koordinaciji.

- 1.2.3. Kada proces najave ne može da bude sproveden do bilateralno dogovorenog vremena prije nego što otpočne proces početne koordinacije, on će biti uključen u proces početne koordinacije.

- 1.2.4. Kada se sprovodi proces najave, on mora da prethodi procesu početne koordinacije.

- 1.2.5. Proces najave se mora ponoviti uvijek kada se prije procesa početne koordinacije promjeni bilo koji od sljedećih podataka:

- *COP*;
- očekivani *SSR* kod na tački primopredaje;
- aerodrom odredišta;

- tip vazduhoplova,

- status i mogućnosti opreme.

1.2.6. Ako je uočeno odstupanje između prenesenih podataka i odgovarajućih podataka u sistemu koji prima podatke ili ti podaci nisu dostupni, što bi izazvalo potrebu za ispravkom po prijemu koji slijedi posle početne koordinacije, odstupanje će biti upućeno odgovarajućoj poziciji radi razrješenja.

1.3. Vremenski kriterijumi za iniciranje procesa najave

1.3.1. Proces najave mora da bude iniciran izvjestan broj minuta, koji je određen parametrom, prije predviđenog vremena dolaska na *COP*.

1.3.2. Parametar ili parametri za najavu moraju da budu uključeni u sporazume o koordinaciji *ATC* jedinica na koje se odnose.

1.3.3. Parametar ili parametri za najavu mogu da budu posebno određeni za svaku od tačaka koordinacije.

2. POČETNA KOORDINACIJA

2.1. Podaci o letu

2.1.1. Informacije koje su predmet procesa početne koordinacije moraju, kao minimum, da obuhvataju:

- identifikaciju vazduhoplova;

- *SSR* mod i kod;

- aerodrom odlaska;

- podatke o procijenjenim vrijednostima;

- aerodrom odredišta;

- broj i tip vazduhoplova;

- vrstu leta;

- status i mogućnosti opreme.

2.1.2. Sadržaj „statusa i mogućnosti opreme” mora, kao minimum, da obuhvati mogućnosti *RVSM* i mogućnost 8.33 *KHz*.

2.1.3. Informacija o „statusu i mogućnostima opreme” može da sadrži i druge elemente, kako je bilateralno dogovoreno sporazumima o koordinaciji.

2.2. Pravila primjene

2.2.1. Proces početne koordinacije se mora sprovesti za sve podobne letove za koje je planirano da prelete granicu.

2.2.2. Kriterijumi koje letovi treba da ispune kako bi bili podobni za početnu koordinaciju letova preko granice moraju da budu u skladu sa sporazumima o koordinaciji.

2.2.3. Ukoliko nije prethodno manuelno iniciran, proces početne koordinacije mora da bude automatski iniciran:

- u izvesno vrijeme, određeno bilateralno dogovorenim parametrom, prije očekivanog vremena dolaska do tačke koordinacije, ili

- u vrijeme kada je let na bilateralno dogovorenom rastojanju od tačke koordinacije, u skladu sa sporazumima o koordinaciji.

2.2.4. Proces početne koordinacije mora da bude samo jednom sproveden, izuzev ako je iniciran proces poništavanja koordinacije.

2.2.5. Posle procesa poništavanja koordinacije, početna koordinacija može da bude ponovo inicirana, sa istom jedinicom.

2.2.6. Jedinica kontrole letenja koja predaje saobraćaj mora da bude obaviještena o završetku procesa početne koordinacije, uključujući potvrdu od jedinice kontrole letenja koja prima saobraćaj – let se tada smatra „koordinisanim”.

2.2.7. Ako proces početne koordinacije ne uspije da potvrdi završetak u okviru zahtjeva u pogledu kvaliteta usluge, to mora da izazove upozorenje na radnoj poziciji koja je odgovorna za koordinaciju leta u okviru jedinice kontrole letenja koja predaje saobraćaj.

2.2.8. Informacije koje se odnose na početnu koordinaciju moraju da budu dostupne na odgovarajućoj radnoj poziciji jedinice kontrole letenja koja prima saobraćaj.

3. PROCES ISPRAVKE KOORDINACIJE

3.1. Podaci o letu

3.1.1. Proces ispravke koordinacije mora da obezbijedi povezivanje sa prethodno koordinisanim letom.

3.1.2. Ispravka koordinacije mora da pruži sljedeće podatke o letu, ukoliko su promijenjeni:

- *SSR* mod i kod;

- predviđeno vrijeme i nivo leta;

- status i mogućnosti opreme.

3.1.3. Ako je bilateralno dogovoreno, proces ispravke koordinacije mora da obezbijedi sljedeće podatke, ukoliko su

- oni promijenjeni:
- tačku koordinacije;
- rutu.

3.2. Pravila primjene

3.2.1. Proces ispravke koordinacije može da se sprovede jednom, ili više puta sa jedinicom sa kojom se let trenutno koordiniše.

3.2.2. Proces ispravke koordinacije se obavlja:

- kada se predviđeno vrijeme na tački koordinacije razlikuje od prethodno dostavljenog vremena za duži vremenski interval nego što je bilateralno dogovoreno;
- kada se nivo primopredaje, SSR kod ili status i mogućnosti opreme razlikuju od prethodno dostavljenih informacija.

3.2.3. Kada je bilateralno dogovoreno, proces ispravke koordinacije se obavlja kada postoji bilo kakva promjena:

- tačke koordinacije;
- rute.

3.2.4. Jedinica kontrole letenja koja predaje saobraćaj mora da bude obaviještena o završetku procesa ispravke koordinacije, uključujući potvrdu od jedinice kontrole letenja koja prima saobraćaj.

3.2.5. Ako proces ispravke koordinacije ne uspije da potvrdi završetak u okviru zahtjeva u pogledu kvaliteta usluge, to mora da izazove upozorenje na radnoj poziciji koja je odgovorna za koordinaciju leta u okviru jedinice kontrole letenja koja predaje saobraćaj.

3.2.6. Proces ispravke koordinacije se mora sprovesti neposredno posle prijema relevantnih ulaznih podataka ili ažuriranja podataka.

3.2.7. Proces ispravke koordinacije se mora onemogućiti kada je leta na bilateralno dogovorenom vremenu ili udaljenosti od tačke primopredaje, u skladu sa sporazumima o koordinaciji.

3.2.8. Informacije o ispravci koordinacije moraju da budu dostupne na odgovarajućim radnim pozicijama u jedinici kontrole letenja koja prima saobraćaj.

4. PONIŠTAVANJE KOORDINACIJE

4.1. Podaci o letu

4.1.1. Proces poništavanja koordinacije mora da obezbijedi povezivanje sa prethodnim procesom najave, ili koordinacije koji se otkazuje.

4.2. Pravila primjene

4.2.1. Proces poništavanja koordinacije za koordinisani let se sprovodi sa drugom jedinicom:

- kada ta jedinica više nije sljedeća jedinica u redosljedu koordinacije,
- kada se otkazuje plan leta u jedinici kontrole letenja koja predaje saobraćaj i koordinacija više nema značaja,
- kada informacija o poništavanju koordinacije bude dostavljena od prethodne jedinice u odnosu na rutu leta.

4.2.2. Proces poništavanja koordinacije za najavljeni let se može sprovesti sa drugom jedinicom:

- kada ta jedinica više nije sljedeća jedinica u redosljedu koordinacije,
- kada se otkazuje plan leta u jedinici kontrole letenja koja predaje saobraćaj i koordinacija više nema značaja,
- kada informacija o poništavanju koordinacije bude dostavljena od prethodne jedinice u odnosu na rutu leta,
- kada let kasni na ruti i revidirana procjena ne može automatski da se odredi.

4.2.3. Jedinica kontrole letenja koja predaje saobraćaj mora da bude obaviještena o završetku procesa poništavanja koordinacije, uključujući potvrdu od jedinice kontrole letenja koja prima saobraćaj.

4.2.4. Ako proces poništavanja koordinacije ne uspije da potvrdi završetak u okviru zahtjeva u pogledu kvaliteta usluge, to mora da izazove upozorenje na radnoj poziciji koja je odgovorna za koordinaciju leta u okviru jedinice kontrole letenja koja predaje saobraćaj.

4.2.5. Informacija o poništavanju koordinacije mora da bude dostupna na odgovarajućoj radnoj poziciji u jedinici koja prima najavu, ili u jedinici kontrole letenja u kojoj je koordinacija otkazana.

5. OSNOVNI PODACI O LETU

5.1. Podaci o letu

5.1.1. Proces osnovnih podataka o letu mora, kao minimum, da obezbijedi sljedeće informacije:

- identifikaciju vazduhoplova;
- SSR mod i kod.

5.1.2. Sve dodatne informacije koje pruža proces osnovnih podataka o letu moraju da budu predmet bilateralnog sporazuma.

5.2. Pravila primjene

- 5.2.1. Proces osnovnih podataka o letu mora se sprovesti automatski za svaki podoban let.
- 5.2.2. Kriterijumi koje letovi treba da ispune kako bi bili podobni za proces osnovnih podataka o letu moraju da budu u skladu sa sporazumima o koordinaciji.
- 5.2.3. Jedinica kontrole letenja koja dostavlja podatke mora da bude obaviještena o završetku procesa osnovnih podataka o letu, uključujući potvrdu od jedinice kontrole letenja koja prima saobraćaj.
- 5.2.4. Ako proces osnovnih podataka o letu ne uspije da potvrdi završetak u okviru zahtjeva u pogledu kvaliteta usluge, to mora da izazove upozorenje na odgovarajućoj radnoj poziciji u okviru jedinice kontrole letenja koja dostavlja podatke.

6. PROMJENA OSNOVNIH PODATAKA O LETU

6.1. Podaci o letu

- 6.1.1. Proces promjene osnovnih podataka o letu mora da obezbijedi povezivanje sa letom koji je prethodno bio predmet procesa osnovnih podataka o letu.
- 6.1.2 Sve dodatne informacije koje pruža proces promjene osnovnih podataka o letu, kao i kriterijumi kada se one pružaju, moraju da budu predmet bilateralnog sporazuma.

6.2. Pravila primjene

- 6.2.1 Proces promjene osnovnih podataka o letu se može sprovesti samo za one letove koji su prethodno bili predmet procesa osnovnih podataka o letu.
- 6.2.2. Proces promjene osnovnih podataka o letu se mora inicirati automatski, na osnovu bilateralno dogovorenih kriterijuma.
- 6.2.3. Jedinica kontrole letenja koja dostavlja podatke mora da bude obaviještena o završetku procesa promjene osnovnih podataka o letu, uključujući potvrdu od jedinice kontrole letenja koja prima saobraćaj.
- 6.2.4. Ako proces promjene osnovnih podataka o letu ne uspije da potvrdi završetak u okviru zahtjeva u pogledu kvaliteta usluge, to mora da izazove upozorenje na odgovarajućoj radnoj poziciji u okviru jedinice kontrole letenja koja dostavlja podatke.
- 6.2.5 Informacije o promjeni osnovnih podataka o letu moraju da budu dostupne na odgovarajućoj radnoj poziciji u jedinici kontrole letenja koja prima saobraćaj.

DIO C: ZAHTJEVI KOJI SE ODNOSU NA OPCIONE PROCESSE KOJI MOGU BITI PODRŽANI RAZMJENOM INFORMACIJA MEĐU SISTEMIMA

1. PREDPOLETNA NAJAVA I KOORDINACIJA

1.1. Podaci o letu

1.1.1. Informacije koje su predmet procesa predpoletne najave i koordinacije moraju, kao minimum, da obuhvataju:

- identifikaciju vazduhoplova;
- SSR mod i kod (ako je dostupan);
- aerodrom odlaska;
- predviđeno vrijeme polijetanja ili podatke o procijenjenim vrijednostima, kako je bilateralno dogovoreno;
- aerodrom odredišta;
- broj i tip vazduhoplova.

1.1.2. Informacije koje su predmet procesa predpoletne najave i koordinacije, koje stižu od jedinice kontrole letenja završne kontrolisane oblasti (TMA) ili ACC, moraju da sadrže sljedeće:

- vrstu leta;
- status i mogućnosti opreme.

1.1.3. Sadržaj informacija o „statusu i mogućnostima opreme” mora, kao minimum, da obuhvata mogućnosti RVSM i mogućnost 8.33 KHz.

1.1.4. Informacija o „statusu i mogućnostima opreme” može da sadrži i druge elemente, u skladu sa sporazumima o koordinaciji.

1.2. Pravila primjene

1.2.1. Postupak predpoletne najave i koordinacije sprovodi se jednom ili više puta za svaki podoban let planiran za prelet granice, kada vrijeme od polijetanja do tačke koordinacije nije dovoljno za izvršavanje procesa početne koordinacije ili najave.

1.2.2. Kriterijumi koje letovi treba da ispune za predpoletnu najavu preleta granice i koordinacije moraju da budu u skladu sa sporazumima o koordinaciji.

1.2.3. Postupak predpoletne najave i koordinacije se mora ponovo sprovesti uvijek kada se promjeni bilo koje informacija koja je bila predmet prethodnog procesa predpoletne najave i koordinacije.

1.2.4. Jedinica kontrole letenja koja predaje saobraćaj mora da bude obaviještena o završetku procesa predpoletne najave i koordinacije, uključujući potvrdu od jedinice kontrole letenja koja prima saobraćaj.

1.2.5. Ako proces predpoletne najave i koordinacije ne uspije da potvrdi završetak u okviru zahtjeva u pogledu kvaliteta usluge, to mora da izazove upozorenje na radnoj poziciji odgovornoj za najavu/koordinaciju leta u okviru jedinice kontrole letenja koja predaje saobraćaj.

1.2.6. Informacije o predpoletnoj najavi i koordinaciji moraju da budu dostupne na odgovarajućoj radnoj poziciji u okviru jedinice koja prima najavu.

2. PROMJENA FREKVENCIJE

2.1. Podaci o letu

2.1.1. Informacije koje su predmet procesa promjene frekvencije moraju, kao minimum, da obuhvataju:

- identifikaciju vazduhoplova.

2.1.2. Informacije koje su predmet procesa promjene frekvencije moraju, ako je dostupno, obuhvatati sljedeće:

- indikaciju o prepuštanju;

- odobreni nivo leta;

- dodijeljeni smjer/putanju ili odobreni direktni smjer;

- dodijeljenu brzinu;

- dodijeljenu brzinu penjanja /poniranja

2.1.3. Ako je bilateralno dogovoreno, informacije procesa promjene frekvencije moraju da sadrže sljedeće:

- trenutnu poziciju na putanji;

- naloženu frekvenciju.

2.2. Pravila primjene

2.2.1. Proces promjene frekvencije mora da bude manuлно iniciran od strane kontrolora koji predaje saobraćaj.

2.2.2. Jedinica kontrole letenja koja predaje saobraćaj mora da bude obaviještena o završetku procesa promjene frekvencije, uključujući potvrdu od jedinice kontrole letenja koja prima saobraćaj.

2.2.3. Ako proces promjene frekvencije ne uspije da potvrdi završetak u okviru zahtjeva u pogledu kvaliteta usluge, to mora da izazove upozorenje na odgovarajućoj radnoj poziciji u okviru jedinice kontrole letenja koja predaje saobraćaj.

2.2.4. Informacije o promjeni frekvencije moraju, bez odlaganja, da budu dostupne kontroloru letenja koji prima saobraćaj.

3. MANUELNO PREUZIMANJE KOMUNIKACIJE

3.1. Podaci letu

3.1.1. Informacije koje su predmet procesa manualnog preuzimanja komunikacije moraju, kao minimum, da obuhvataju:

- identifikaciju vazduhoplova.

3.2. Pravila primjene

3.2.1. Proces manualnog preuzimanja komunikacije mora da bude iniciran od strane jedinice kontrole letenja koja prima saobraćaj kada se uspostavi komunikacija.

3.2.2. Jedinica kontrole letenja koja prima saobraćaj mora da bude obaviještena o završetku procesa manualnog preuzimanja komunikacije, uključujući potvrdu od jedinice kontrole letenja koja predaje saobraćaj.

3.2.3. Ako proces manualnog preuzimanja komunikacije ne uspije da potvrdi završetak u okviru zahtjeva u pogledu kvaliteta usluge, to mora da izazove upozorenje na odgovarajućoj radnoj poziciji u okviru jedinice kontrole letenja koja prima saobraćaj.

3.2.4. Informacije o manualnom preuzimanju komunikacije moraju odmah da budu predstavljene kontroloru letenja u jedinici kontrole letenja koja predaje saobraćaj.

4. NAJAVA NAMJERE PROLASKA

4.1. Podaci o letu

4.1.1. Informacije koje su predmet procesa najave namjere prolaska moraju, kao minimum, da obuhvataju:

- identifikaciju vazduhoplova;

- SSR mod i kod;

- broj i tip vazduhoplova;

- identifikator nadležnog sektora;

- rutu prolaska koja uključuje očekivana vremena dolaska i nivoe leta za svaku tačku na ruti.

4.2. Pravila primjene

4.2.1. Proces najave namjere prolaska mora da bude iniciran manuлно, od strane kontrolora, ili automatski, kako je opisano u sporazumima o koordinaciji.

4.2.2. Jedinica kontrole letenja koja daje najavu mora da bude obaviještena o završetku procesa najave namjere prolaska, uključujući potvrdu od jedinice kontrole letenja koja prima najavu.

4.2.3. Ako proces najave namjere prolaska ne uspije da potvrdi završetak u okviru zahtjeva u pogledu kvaliteta usluge, to mora da izazove upozorenje u jedinici kontrole letenja koja daje najavu.

4.2.4. Informacije o najavi namjere prolaska moraju da budu dostupne na odgovarajućoj radnoj poziciji u jedinici kontrole letenja koja prima najavu.

5. ZAHTJEV ZA ODOBRENJE PROLASKA

5.1. Podaci o letu

5.1.1. Informacije koje su predmet procesa zahtjeva za odobrenje prolaska moraju, kao minimum, da obuhvataju:

- identifikaciju vazduhoplova;
- SSR mod i kod;
- broj i tip vazduhoplova;
- identifikator nadležnog sektora;
- rutu prolaska koja uključuje očekivana vremena i nivoe leta za svaku tačku na ruti.

5.1.2. Ako je bilateralno dogovoreno, zahtjev za odobrenje prolaska mora da sadrži status i mogućnosti opreme.

5.1.3. Sadržaj informacija o „statusu i mogućnostima opreme” mora, kao minimum, da obuhvata mogućnosti *RVSM*.

5.1.4. Informacija o „statusu i mogućnostima opreme” može da sadrži i druge elemente, kako je bilateralno dogovoreno.

5.2. Pravila primjene

5.2.1. Zahtjev za odobrenje prolaska se inicira po nahodanju kontrolora, u skladu sa uslovima navedenim u sporazumima o koordinaciji.

5.2.2. Jedinica kontrole letenja koja podnosi zahtjev mora da bude obaviještena o završetku procesa zahtjeva za odobrenje prolaska, uključujući potvrdu od jedinice kontrole letenja koja prima zahtjev.

5.2.3. Ako proces zahtjeva za odobrenje prolaska ne uspije da potvrdi završetak u okviru zahtjeva u pogledu kvaliteta usluge, to mora da izazove upozorenje na odgovarajućoj radnoj poziciji u okviru jedinice kontrole letenja koja podnosi zahtjev.

5.2.4. Informacije o zahtjevu za odobrenje prolaska moraju da budu dostupne na odgovarajućoj radnoj poziciji u jedinici kontrole letenja koja prima zahtjev.

5.3. Operativni odgovor

5.3.1. Na proces zahtjeva za odobrenje prolaska se mora odgovoriti:

- prihvatanjem predložene rute/detalja prolaska kroz vazdušni prostor, ili
- kontrapredlogom koji obuhvata drugačiju rutu/detalje prolaska kroz vazdušni prostor, kao što je navedeno u tački 6. ili

- odbijanjem predložene rute/detalja prolaska kroz vazdušni prostor.

5.3.2. Ako se operativni odgovor ne primi u okviru vremenskog intervala koji je bilateralno dogovoren, mora biti izdato upozorenje na odgovarajućoj radnoj poziciji u okviru jedinice kontrole letenja koja podnosi zahtjev.

6. KONTRAPREDLOG ZA PROLAZAK

6.1. Podaci o letu

6.1.1. Proces kontrapredloga za prolazak mora da obezbijedi povezivanje sa letom koji je prethodno bio predmet koordinacije.

6.1.2. Informacije koje su predmet procesa kontrapredloga za prolazak moraju, kao minimum, da obuhvataju:

- identifikaciju vazduhoplova;
- rutu prolaska koja uključuje očekivana vremena i nivoe leta za svaku tačku na ruti.

6.2. Pravila primjene

6.2.1. Proces kontrapredloga za prolazak mora da obuhvata predlog novog nivoa leta/rute.

6.2.2. Jedinica kontrole letenja koja izdaje kontrapredlog mora da bude obaviještena o završetku procesa kontrapredloga za prolazak, uključujući potvrdu od jedinice kontrole letenja koja je prvobitno izdala zahtjev za prolazak.

6.2.3. Ako proces kontrapredloga za prolazak ne uspije da potvrdi završetak u okviru primjenjivih zahtjeva u pogledu kvaliteta usluge, to mora da izazove upozorenje na odgovarajućoj radnoj poziciji u okviru jedinice kontrole letenja koja izdaje kontrapredlog.

6.2.4. Informacije o kontrapredlogu za prolazak moraju da budu dostupne na odgovarajućoj radnoj poziciji u jedinici kontrole letenja koja je prvobitno izdala zahtjev za prolazak.

6.3. Operativni odgovor

6.3.1. Posle potvrde o uspešnoj obradi informacija o kontrapredlogu za prolazak, mora uslijediti operativni odgovor od strane jedinice kontrole letenja koja je prvobitno podnela zahtjev za prolazak.

6.3.2. Operativni odgovor na kontrapredlog mora da bude prihvatanje ili odbijanje, prema potrebi.

6.3.3 Ako se operativni odgovor ne primi u okviru vremenskog intervala koji je bilateralno dogovoren, biće izdato upozorenje na odgovarajućoj radnoj poziciji u okviru jedinice kontrole letenja koja izdaje kontrapredlog.

7. OTKAZIVANJE PROLASKA

7.1. Podaci o letu

7.1.1. Proces otkazivanja prolaska mora da obezbijedi povezivanje sa prethodnim procesom najave ili koordinacije koja se otkazuje.

7.2. Pravila primjene

7.2.1. Proces otkazivanja prolaska mora da pokrene jedinica kontrole letenja koja je odgovorna za let, u nekom od sljedećih slučajeva:

- let koji je prethodno najavljen procesom osnovnih podataka o letu neće ući u vazdušni prostor jedinice kontrole letenja koja prima najavu ili nije više od interesa za tu jedinicu;
- prolazak se neće izvršiti rutom opisanom u najavi prolaska;
- prolazak se neće izvršiti pod uslovima o kojima se pregovara ili koji su dogovoreni posle dijaloga o prolasku kroz vazdušni prostor.

7.2.2. Proces otkazivanja prolaska mora da bude pokrenut automatski ili manuelno, od strane kontrolora, u skladu sa sporazumima o koordinaciji.

7.2.3. Jedinica kontrole letenja koja otkazuje prolazak mora da bude obaviještena o završetku procesa otkazivanja prolaska, uključujući potvrdu od jedinice kontrole letenja koja prima najavu.

7.2.4. Ako proces otkazivanja prolaska ne uspije da potvrdi završetak u okviru primjenjivih zahtjeva u pogledu kvaliteta usluge, to mora da izazove upozorenje na odgovarajućoj radnoj poziciji u okviru jedinice kontrole letenja koja otkazuje prolazak.

7.2.5. Informacije o otkazivanju prolaska moraju da budu dostupne na odgovarajućoj radnoj poziciji u jedinici kontrole letenja koja je primila najavu.

ANEKS II

Zahtjevi u pogledu kvaliteta usluga (navedeni u članu 4 ove uredbe)

1. Dostupnost, pouzdanost, zaštita podataka i integritet podataka

1.1. Uređaji i oprema sistema za razmjenu informacija moraju da budu dostupni u toku radnog vremena jedinice kontrole letenja.

1.2. Svaki planirani period zastoja u radu mora da bude bilateralno dogovoren između jedinica kontrole letenja na koje se odnosi.

1.3. Pouzdanost sistema veza za razmjenu informacija mora da bude najmanje 99,86%.

1.4. Integritet i zaštita informacija, razmijenjenih preko uređaja i opreme sistema za razmjenu informacija, mora da bude na odgovarajućem nivou, u skladu sa priznatom praksom.

2. Vrijeme obrade

2.1. Vrijeme obrade predstavlja interval između pokretanja procesa i vremena kada je obavezna potvrda dostupna u jedinici kontrole letenja koja je pokrenula proces.

2.2. Vrijeme obrade ne uključuje operativne odgovore, kada su oni potrebni.

2.3. Maksimalno vrijeme obrade prije nego što se izda upozorenje mora da bude bilateralno dogovoreno.

ANEKS III

Zahtjevi u pogledu sigurnosti (navedeni u članu 6 ove uredbe)

1. Implementacija sistema za razmjenu informacija i linkova za govorne komunikacije zemlja-zemlja mora da spriječi mogućnost istovremenog otkaza, koliko god je to izvodljivo.

2. Zahtjevi u pogledu interoperabilnosti i performansi iz tačaka 3.2.4, 3.2.5, 4.2.3, 4.2.4,

5.2.3, 5.2.4, 6.2.3. i 6.2.4. Aneksa I ove uredbe, Deo B, se takođe smatraju kao zahtjevi u pogledu sigurnosti.

3. Za procese ispravke koordinacije, poništavanja koordinacije, osnovnih podataka o letu i promjene osnovnih podataka o letu, zahtjevi u pogledu kvaliteta usluga koji su navedeni u Aneksu II ove uredbe se, takođe, smatraju kao zahtjevi u pogledu sigurnosti.

ANEKS IV

DIO A: ZAHTJEVI ZA PROCJENU USAGLAŠENOSTI ILI POGODNOSTI ZA UPOTREBU SASTAVNIH DJELOVA IZ ČLANA 7 OVE UREDBE

1. Postupcima verifikacije u fazi testiranja dokazuje se usaglašenost sastavnih djelova sa zahtjevima ove uredbe u pogledu interoperabilnosti i performansi, kvaliteta usluga i sigurnosti, ili njihovu pogodnost za upotrebu, dok su ti sastavni djelovi u u test okruženju.
2. Proizvođač mora da upravlja aktivnostima procjene usaglašenosti i posebno mora da:
  - odredi odgovarajuće test okruženje;
  - verifikuje da plan testiranja opisuje sastavne djelove u test okruženju;
  - verifikuje da plan testiranja u potpunosti obuhvata primjenjive zahtjeve;
  - obezbijedi dosljednost i kvalitet tehničke dokumentacije i plana testiranja;
  - planira organizaciju testiranja, osoblje, instalacije i konfiguraciju test platforme;
  - obavi ispitivanja i testove, kao što je navedeno u planu testiranja;
  - sastavi izvještaj koji predstavlja rezultate ispitivanja i testova.
3. Proizvođač mora da obezbijedi da sastavni elementi koji podržavaju razmjenu informacija u procesu najave, koordinacije i primopredaje letova i procesu civilno-vojne koordinacije, integrisani u test okruženju, ispunjavaju zahtjeve iz ove uredbe u pogledu interoperabilnosti i performansi, kvaliteta usluga i sigurnosti.
4. Po završetku zadovoljavajuće verifikacije usaglašenosti ili pogodnosti za upotrebu, proizvođač je dužan da pod svojom odgovornošću sastavi EZ deklaraciju o usaglašenosti ili pogodnosti za upotrebu, navodeći posebno zahtjeve iz ove uredbe koje ispunjavaju sastavni djelovi, kao i prateće uslove korišćenja, u skladu sa Aneksom III (3) Uredbe o interoperabilnosti.

DIO B: ZAHTJEVI ZA VERIFIKACIJU SISTEMA IZ ČLANA 8 STAV 1 OVE UREDBE

1. Verifikacija sistema treba da pokaže njihovu usaglašenost sa zahtjevima iz ove uredbe u pogledu interoperabilnosti i performansi, kvaliteta usluga i sigurnosti u simuliranom okruženju koje odražava operativni kontekst ovih sistema.
2. Verifikacija sistema koji podržavaju razmjenu informacija u procesu najave, koordinacije i primopredaje letova i procesu civilno-vojne koordinacije mora da se vrši u skladu sa odgovarajućom i priznatom praksom testiranja.
3. Test alati koji se koriste za verifikaciju sistema koji podržavaju razmjenu informacija u procesu najave, koordinacije i primopredaje letova i procesu civilno-vojne koordinacije moraju da imaju odgovarajuću funkcionalnost.
4. Verifikacijom sistema koji podržavaju razmjenu informacija u procesu najave, koordinacije i primopredaje letova i procesa civilno-vojne koordinacije moraju da se dobiju elementi tehničkog dosijea prema zahtjevu Aneksa IV (3) Uredbe o interoperabilnosti, kao i sljedeći elementi:
  - opis implementacije;
  - izvještaj o ispitivanjima i testovima sprovedenim prije puštanja sistema u rad.
5. Pružalac usluga u vazdušnoj plovidbi mora da vodi aktivnosti verifikacije, a posebno mora da:
  - utvrdi odgovarajuće simulirano operativno i tehničko okruženje koje odražava operativno okruženje;
  - verifikuje da li plan testiranja opisuje integraciju razmjene informacija u procesu najave, koordinacije i primopredaje letova i procesu civilno-vojne koordinacije u sistemu koji se testira u simuliranom operativnom i tehničkom okruženju;
  - verifikuje da li plan testiranja u potpunosti obuhvata zahtjeve iz ove uredbe u pogledu interoperabilnosti i performansi, kvaliteta usluga i sigurnosti;
  - obezbijedi dosljednost i kvalitet tehničke dokumentacije i plana testiranja;
  - planira organizaciju, osoblje, instalacije testa i konfiguraciju test platforme;
  - obavi ispitivanja i testove, kao što je navedeno u planu testiranja;
  - sastavi izvještaj koji predstavlja rezultate ispitivanja i testova.
6. Pružalac usluga u vazdušnoj plovidbi mora da obezbijedi da implementacija razmjene informacija koja podržava proces najave, koordinacije i primopredaje letova i proces civilno-vojne koordinacije, integrisana u sisteme koji rade u simuliranom operativnom okruženju, ispunjava zahtjeve iz ove uredbe u pogledu interoperabilnosti i performansi, kvaliteta usluga i sigurnosti.
7. Po završetku zadovoljavajuće verifikacije usaglašenosti, pružalac usluga u vazdušnoj plovidbi sastavlja EZ deklaraciju o verifikaciji sistema i dostavlja je nacionalnom nadzornom organu, zajedno sa tehničkim dosijeom, kao što se zahtjeva u članu 6 Uredbe o interoperabilnosti.

DIO C: ZAHTJEVI ZA VERIFIKACIJU SISTEMA IZ ČLANA 8 STAV 2 OVE UREDBE

1. Verifikacija sistema mora da pokaže njihovu usaglašenost sa zahtjevima iz ove uredbe u pogledu interoperabilnosti i performansi, kvaliteta usluga i sigurnosti u simuliranom okruženju koje odražava operativni kontekst ovih sistema.
2. Verifikacija sistema koji podržavaju razmjenu informacija u procesu najave, koordinacije i primopredaje letova i procesu civilno-vojne koordinacije vrši se u skladu sa odgovarajućom i priznatom praksom testiranja.
3. Test alati koji se koriste za verifikaciju sistema koji podržavaju razmjenu informacija u procesu najave, koordinacije i primopredaje letova i procesu civilno-vojne koordinacije moraju da imaju odgovarajuću funkcionalnost.
4. Verifikacijom sistema koji podržavaju razmjenu informacija u procesu najave, koordinacije i primopredaje letova i procesa civilno-vojne koordinacije moraju da se dobiju elementi tehničkog dosijea prema zahtjevu Aneksa IV (3) Uredbe o interoperabilnosti, kao i sljedeći elementi:
  - opis implementacije;
  - izvještaj o ispitivanjima i testovima sprovedenim prije puštanja sistema u rad.
5. Pružalac usluga u vazdušnoj plovidbi mora da utvrdi odgovarajuće simulirano operativno i tehničko okruženje koje odražava operativno okruženje i mora organizovati da imenovano tijelo sprovede aktivnosti verifikacije.
6. Imenovano tijelo mora da upravlja aktivnostima verifikacije, a posebno mora da:
  - verifikuje da plan testiranja opisuje integraciju razmjene informacija u procesu najave, koordinacije i primopredaje letova i procesu civilno-vojne koordinacije u sistemu koji se testira u simuliranom operativnom i tehničkom okruženju;
  - verifikuje da plan testiranja u potpunosti pokriva zahtjeve iz ove uredbe u pogledu interoperabilnosti i performansi, kvaliteta usluga i sigurnosti;
  - obezbijedi dosljednost i kvalitet tehničke dokumentacije i plana testiranja;
  - planira organizaciju testiranja, osoblje, instalaciju i konfiguraciju test platforme;
  - obavi ispitivanja i testove, kao što je navedeno u planu testiranja;
  - sastavi izvještaj koji predstavlja rezultate ispitivanja i testova.
7. Imenovano tijelo mora da obezbijedi da implementacija razmjene informacija koja podržava proces najave, koordinacije i primopredaje letova i proces civilno-vojne koordinacije, integrisana u sisteme koji rade u simuliranom operativnom okruženju, ispunjava zahtjeve iz ove uredbe u pogledu interoperabilnosti i performansi, kvaliteta usluga i sigurnosti.
8. Po zadovoljavanju okončanju verifikacije, imenovano tijelo priprema potvrdu o usaglašenosti u odnosu na sprovedene aktivnosti.
9. Po završetku zadovoljavajuće verifikacije usaglašenosti, pružalac usluga u vazdušnoj plovidbi sastavlja EZ deklaraciju o verifikaciji sistema i dostavlja je nacionalnom nadzornom organu, zajedno sa tehničkim dosijeom, kao što se zahtjeva u članu 6 Uredbe o interoperabilnosti.

ANEKS V

Uslovi iz člana 8 ove uredbe

1. Pružalac usluga u vazdušnoj plovidbi mora, u okviru organizacije, da ima uspostavljene metode izvještavanja koje osiguravaju i pokazuju nepristrasnost i nezavisnost procjene u odnosu na aktivnosti verifikacije.
2. Pružalac usluga u vazdušnoj plovidbi mora da obezbijedi da osoblje, koje je uključeno u proces verifikacije, obavlja provjere sa najvećim mogućim profesionalnim integritetom i najvećom mogućom tehničkom kompetencijom, kao i bez bilo kakvih pritisaka i podsticaja, posebno finansijske prirode, koji mogu da utiču na njihov sud ili rezultate provjere, posebno od strane lica ili grupe lica na koje rezultati provjere imaju uticaja.
3. Pružalac usluga u vazdušnoj plovidbi mora da obezbijedi da osoblje, koje je uključeno u proces verifikacije, ima pristup opremi koja mu omogućava da pravilno izvrši potrebne provjere.
4. Pružalac usluga u vazdušnoj plovidbi mora da obezbijedi da osoblje, koje je uključeno u proces verifikacije, ima odgovarajuću tehničku i stručnu obuku, zadovoljavajuće znanje o zahtjevima verifikacije koju mora da izvrši, odgovarajuće operativno iskustvo, kao i sposobnost da sastavi deklaracije, zapise i izvještaje koji pokazuju da su verifikacije izvršene.
5. Pružalac usluga u vazdušnoj plovidbi mora da obezbijedi da je osoblje, koje je uključeno u proces verifikacije, sposobno da nepristrasno obavlja provjere. Njihova primanja ne smiju da zavise od broja izvršenih provjera, ili od rezultata tih provjera.

**Uredba Komisije (EZ) br. 30/2009 od 16. januara 2009. godine
kojom se mijenja i dopunjava Uredba (EZ-a) br. 1032/2006 u odnosu na zahtjeve
za automatske sisteme za razmjenu podataka o letu koji podržavaju data link usluge**

(Tekst značajan za Evropski ekonomski prostor)

Član 1

Uredba (EZ-a) br. 1032/2006 mijenja se i dopunjava u sljedećem:

1. u članu 3 dodaje se sljedeći stav 3.a:

»3.a Pružaoci usluga vazdušne plovidbe koji pružaju data link usluge u skladu s Uredbom (EZ-a) br. 29/2009 moraju osigurati da su sistemi iz člana 1 stava 2. tačke (a), koji služe centrima oblasne kontrole letenja, usklađeni sa zahtjevima u pogledu interoperabilnosti i performansi koji su navedeni u Aneksu I u djelovima A i D.«;

2. Aneksi I i III mijenjaju se i dopunjuju kako je navedeno u Prilogu ove Uredbe.

Član 2

Ova Uredba stupa na snagu 20. dan nakon objavljivanja u Službenom listu Evropske unije.

Ova je Uredba u cijelosti obvezujuća i neposredno se primjenjuje u svim državama članicama.

Sastavljeno u Briselu 16. januara 2009. godine

Za Komisiju
Antonio TAJANI
Potpredsjednik

PRILOG

Aneksi I i III Uredbe (EZ) br. 1032/2006 se mijenjaju u sljedećem:

1. U Aneksu I, dodaje se sljedeći dio D:

„DIO D: ZAHTJEVI U ODNOSU NA POSTUPKE KOJI PODRŽAVAJU DATA LINK USLUGE

1. PROSLJEĐIVANJE PRIJAVE

1.1. Podaci o letu

1.1.1. Informacije koje su predmet procesa prosljeđivanja prijave moraju, kao minimum, da obuhvataju:

- identifikaciju vazduhoplova,
- aerodrom odlaska,
- aerodrom odredišta,
- vrstu prijave,
- parametre prijave.

1.2. Pravila primjene

1.2.1. Za svaki let prijavljen sa data linkom, za koji se planira prelaz granice, izvodi se jedan postupak prosljeđivanja prijave.

1.2.2. Postupak prosljeđivanja prijave započinje u najranije, ili čim prije je moguće nakon najranijeg, od sljedećih vremena:

- parametarskog broja minuta prije procijenjenog vremena na tački koordinacije,
- vremena u kojem je let na bilateralno dogovorenoj udaljenosti od tačke koordinacije,

u skladu sa sporazumima o koordinaciji.

1.2.3. Mjerila podobnosti za postupak prosljeđivanja prijave moraju biti u skladu sa sporazumima o koordinaciji.

1.2.4. Informacije o prosljeđivanju prijave moraju biti uključene u odgovarajuće informacije o letu u jedinici kontrole letenja koja prima saobraćaj.

1.2.5. Status prijave leta može se prikazati na odgovarajućem radnoj poziciji unutar jedinice kontrole letenja koja prima saobraćaj.

1.2.6. Jedinica kontrole letenja koja predaje saobraćaj mora dobiti obavještenje o završetku postupka prosljeđivanja prijave, koje uključuje potvrdu jedinice kontrole letenja koja prima saobraćaj.

1.2.7. Ako se završetak postupka prosljeđivanja prijave ne potvrdi u skladu s primjenjivim zahtjevima u vezi sa kvalitetom usluge, onda to mora rezultirati sa započinjanjem zahtjeva za vazduh-zemlja data link kontakt sa vazduhoplovom.

2. OBAVJEŠTAVANJE SLJEDEĆEG NADLEŽNOG TIJELA

2.1. Podaci o letu

2.1.1. Informacije koje se predmet procesa obavještanja sljedećeg nadležnog tijela moraju, kao minimum, da obuhvataju:

- identifikaciju vazduhoplova,
- aerodrom odlaska,
- aerodrom odredišta.

2.2. Pravila primjene

2.2.1. Za svaki podoban let koji prelazi granicu, izvodi se jedan postupak obavještanja sljedećeg nadležnog tijela.

2.2.2. Postupak obavještanja sljedećeg nadležnog tijela započinje nakon što sistem u vazduhoplovu potvrdi zahtjev sljedećeg nadležnog tijela za podacima o vazduhoplovu.

2.2.3. Nakon što sljedeće nadležno tijelo uspješno obradi dostavljenu informaciju, jedinica kontrole letenja koja prima saobraćaj izdaje početni zahtjev vazduhopovu za data link komunikaciju između kontrolora i pilota (CPDLC).

2.2.4. Ako sljedeće nadležno tijelo ne primi informacije obavještanja unutar dvostrano dogovorenog parametarskog vremena, jedinica kontrole letenja koja prima saobraćaj primjenjuje lokalne postupke za započinjanje data link komunikacije sa vazduhoplovom.

2.2.5. Jedinice kontrole letenja koja predaje saobraćaj se obavještava o završetku postupka obavještanja sljedećeg nadležnog tijela, uključujući potvrdu jedinice kontrole letenja koja prima saobraćaj.

2.2.6. Ako se završetak postupka obavještanja sljedećeg nadležnog tijela ne potvrdi u skladu s primjenjivim zahtjevima u vezi s kvalitetom usluge, onda to mora rezultirati sa započinjanjem lokalnih postupaka u jedinici kontrole letenja koja predaje saobraćaj.”;

2. U Aneksu III, tačke 2 i 3 se mijenjaju tako da glase:

„2. Zahtjevi koji se odnose na interoperabilnost i performanse navedeni u stavovima 3.2.4., 3.2.5., 4.2.3., 4.2.4., 5.2.3., 5.2.4., 6.2.3. i 6.2.4. Aneksa I dijela B , kao i 1.2.6., 1.2.7., 2.2.5. i 2.2.6. Aneksa I dijela D, takođe se smatraju zahtjevima koji se odnose na sigurnost.

3. Zahtjevi u vezi s kvalitetom usluge navedeni u Aneksu II za procese ispravke koordinacije, poništavanja koordinacije, osnovnih podataka o letu, promjene osnovnih podataka u letu, prosljeđivanja prijave i obavještanja sljedećeg nadležnog tijela, takođe se smatraju zahtjevima koji se odnose na sigurnost.”